

VIERKO 2

Opettaja selkotehtijänä

18.2.2025

Tuija Takala

Sisältö

1. Johdanto
2. Kielimuodon valinta
3. Selkotekijä on selko-osaaja
4. Perehdy, tutustu, harjoittele
5. Tekstin teon prosessi
6. Lähteet

1. Johdanto

Koulutuksen raja

- Koulutus keskittyy kirjoitettuihin selkoteksteihin.

Kuva 1. (Kuva: pixabay.com, CC0.)

Opettajasta materiaalien tekijäksi

- Opettaja kehittyy selkotekstin tekijäksi, vaikka hän pedagogina ei olekaan automaattisesti selkomateriaalin tuottaja.
- Materiaalin tekijä hallitsee eri rooleja: ”käsikirjoittaja”, ”toimittaja”, ”oppikirjailija” jne.
- Materiaalin tekijä hallitsee opetuksen tekstien, tehtävien ja muiden materiaalien tuottamisen prosessit ja periaatteet.

Koulutuksen lähtökohdat

- Selkomateriaalin tekijän on otettava tekstityössään huomioon
 - selkokielen periaatteet
 - saavutettavuuden periaatteet (koskee verkossa jaettavaa materiaalia).

VIERKOn koulutuskokonaisuus (2024)

- [Koulutuskokonaisuus: aoe.fi](https://aoe.fi)
- Perusasiat kielitietoisuudesta ja selkokielestä dioina ja tallenteina
- Suositus: tutustu etenkin osaan **Syvennä osaamistasi**.

VIERKO-koulutuspaketti 2024: Opeta ja ohjaa kielitietoisesti

Varmista perusosaaminen

Diat 1 (15 min)
Selitä selkona

Lyhyt aloitus helposta ja selkeästä kielestä:

- opettajat
- ohjaajat

Diat 2 (1 t)
Kielitietoisuus ja selkokieli

Koulutus ydinasioista:

- työpaikkaohjaajat
- opettajat ja ohjaajat

Diat 3 (1 t)
Kielitietoinen ohjaus työpaikoilla

- työpaikkaohjaajat

Syvennä osaamistasi

Diat 4 (1 t)
Selkopuhe, vuorovaikutus ja ohjaus

Diat 5 (1 t)
**Selko-
kirjoittaminen**

Diat 6: (30 min x 3)
• Selkomateriaalit

- Selkotekijä ja saavutettavuus

- Selkotekijä ja tekoäly

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Lisätietoja: [VIERKO-hanke \(keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko\)](https://keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko)

2. Kielimuodon valinta

Kielimuodot

Kuva 2. Kielimuodot. (Kuva: Tuija Takala, VIERKO 2024. CC BY 4.0.)

Valinta tekstin tavoitteen ja vastaanottajien perusteella

- selkokielenen – sisältö, sanasto ja rakenteet yleiskieltä helpompia
- *selkeäkielenen* – selkeä, helppo yleiskieli
- yleiskielenen
- ammattikielenen

Esimerkki 1

Lukukeskus. 10 faktaa lukemisesta 2024.

Monikielisyyden tukeminen on koko Suomen etu

Suomessa asuu vakituisesti noin puoli miljoonaa äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvaa henkilöä^[1]. Määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Vieraskielisten osuus koko väestöstä on 9 %^[2] ja eri äidinkieliä on Suomessa yli 160.^[3]

Suomen laissa on säädetty jokaisen Suomessa asuvan oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.^[4] Jo varhaiskasvatussuunnitelmassa^[5] sekä perusopetuksen opetussuunnitelmassa^[6] on huomioitu kielitietoinen kasvatus, joka ohjaa ymmärtämään eri kielten merkitystä ja tukee niiden käyttöä eri tilanteissa sekä huomioi perheiden kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden.^[7] Oman äidinkielen opetus on mukana opetussuunnitelmissa esiopetusiästä alkaen. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo paitsi perustan omien tunteiden, ajatusten ja identiteetin muodostumiselle, tukee myös uuden kielen, kuten suomen oppimista.^[8]

Esimerkki 2

Lukukeskus. 10 faktaa lukemisesta 2024 selkokielellä. Monikielisiä perheitä on tärkeä tukea

Suomessa asuu noin puoli miljoona ihmistä, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Kun kaikki saavat oppia omaa äidinkieltään, heidän on helpompi oppia myös uusia kieliä, esimerkiksi suomea.

Suomessa ihmiset puhuvat yli 160 äidinkieltä. Äidinkieli on yleensä se kieli, jonka ihminen oppii ensimmäiseksi kotonaan. Suomen laki määrää, että jokaisella on oikeus kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Esiopetus ja koulut järjestävät oman äidinkielen opetusta.

Kun ihminen osaa omaa äidinkieltään hyvin, syntyy hyvä pohja tunteiden ja ajatusten muodostumiselle. Oman äidinkielen osaaminen tukee myös uusien kielten oppimista, esimerkiksi suomen kielen oppimista.

Monikielisten perheiden jäsenet puhuvat useampaa kuin yhtä kieltä. On tärkeää, että he saavat apua oman äidinkielen ja suomen kielen kehittämiseen.

Vertaa: yleiskielinen ja selkokielen teksti Lukukeskuksen teksteistä (kaksi ensimmäistä kappaletta esimerkkiteksteistä)

Monikielisuuden tukeminen on koko Suomen etu

Suomessa asuu vakituisesti noin puoli miljoonaa äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvaa henkilöä^[1]. Määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Vieraskielisten osuus koko väestöstä on 9 %^[2] ja eri äidinkieliä on Suomessa yli 160.^[3]

Suomen laissa on säädetty jokaisen Suomessa asuvan oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.^[4] Jo varhaiskasvatussuunnitelmassa^[5] sekä perusopetuksen opetussuunnitelmassa^[6] on huomioitu kielitietoinen kasvatus, joka ohjaa ymmärtämään eri kielten merkitystä ja tukee niiden käyttöä eri tilanteissa sekä huomioi perheiden kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden.^[7]

Monikielisiä perheitä on tärkeä tukea

Suomessa asuu noin puoli miljoonaa ihmistä, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Kun kaikki saavat oppia omaa äidinkieltään, heidän on helpompaa oppia myös uusia kieliä, esimerkiksi suomea.

Suomessa ihmiset puhuvat yli 160 äidinkieltä. Äidinkieli on yleensä se kieli, jonka ihminen oppii ensimmäiseksi kotonaan. Suomen laki määrää, että jokaisella on oikeus kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Esiopetus ja koulut järjestävät oman äidinkielen opetusta.

Huomioita esimerkeistä 1 ja 2

- Tekstit ovat verkkotekstejä: selkotekstiä ei rivitetä verkkosivuilla periaatteella yksi ajatus yhdellä rivillä.
- Otsikot ovat erilaisia, sanamuotojen valinta:
 - *Monikielisyyden tukeminen on koko Suomen etu*
 - *Monikielisiä perheitä on tärkeä tukea*
- Sisältö on sama, mutta selkoteksti säilyttää vain tärkeimmät asiat.

Lisää huomioita esimerkeistä 1 ja 2

- Sanavalinnat ovat erilaisia.
- Virke- ja lauserakenteet ovat erilaisia.
- Tekstin hahmottaminen otetaan huomioon:
selkotekstissä lyhyet kappaleet eikä ole
viittausmerkkejä.
- (Esimerkin erikoisuus: selkotekstin ingressi
on keskitetty.
 - Tekstin keskitystä ei suositella
selkokielessä.)

Yhteenveto esimerkeistä 1 ja 2

- Kieli on aina valintaa: valitsetko helpon vai vaikean?
- Valintaan vaikuttavat
 - **tekstin tarkoitus ja tavoite**
 - **tieto tekstin vastaanottajista:** viestin kohderyhmä
 - **päämäärä valinnoissa:** Valitse selkokieli, kun informaatio on tarkoitettu ”kaikille”. (Selkokeskuksen suositus)

3. Selkotekijä on selko-osaaja

Selkokieli

SELKOKIELEN PÄÄPERIAATTEET

SANAT

- tutut, arjen yleiset sanat
- konkreettiset sanat
- vaikeiden sanojen selitys
- ei lyhenteitä
- ei kuvakieltä

KIELEN RAKENTEET

- lyhyet lauseet ja virkkeet
- yleiset, arkiset rakenteet
- tärkeää on tekijä ja tekeminen: "Opiskelija tekee työn." Ei "Työskennellään."
- ei harvinaisia kielen muotoja tai pitkiä, monimutkaisia rakenteita.

SISÄLTÖ

- vain tärkeimmät asiat
- selkeä eteneminen
- vaikeiden, uusien asioiden selitys
- ei asiasta toiseen hyppimistä
- ei sisällön aukkoja

MUU SELKEYS

- lyhyet kokonaisuudet
- puheessa rauhallisuus ja tauot
- kirjoituksessa lyhyet rivit ja kappaleet
- kuvat ja muu, mikä havainnollistaa sisältöä

Kuva 3. Selkokielen pääperiaatteet (Kuva: Tuija Takala, VIERKO 2024, CC BY 4.0.)

Vastaanottaja mielessä

- Kohdista viesti: käytä sinä-muotoa ainakin ohjeissa.
- Karsi ylimääräinen tieto pois.
- Valitse sävy, joka sopii sisältöön ja vastaanottajalle.
- Tee tekstistä helppo lukea: **ulkoasu**.
- Tekstirivit ovat lyhyet.
- Tulostettavissa teksteissä on yksi ajatus yhdellä rivillä.
- Kappaleet ovat lyhyitä ja erottuvat toisistaan (tyhjä rivi välissä).

Kuvat selventävät

- **Kuvat** tukevat tekstin sisältöä.
- Muista kuvien selkokriteerit:
 - rajaus
 - kuvakulma
 - tarkkuus
 - kohde erottuu selkeästi.
- Muista tarkistaa kuvien **tekijänoikeudet!**
- Harkitse: kuvien viitteet (lähdetieto) – eihän sekoita selkolukijaa?
- Kuva 4. VIERKO 2 -logo. (Kuva: [VIERKO 2 -hanke](#), CC BY 4.0.)

Kuvallisuus: tekijänoikeudet ja selko-osaaminen

- **Kuvakaappaus nettisivusta** (ei koko nettisivua) vastaa sitaattioikeutta:
 - Tarkista sivun käyttöehdot.
 - Sitaatilla täytyy olla asiayhteys omaan esitykseen.
 - Sitaatti selventää tai havainnollistaa.
 - Kuvasitaattia saa käyttää vain arvostelevassa tai tieteellisessä esityksessä.
 - Merkitse aina alkuperäinen tekijä ja lähde sekä siteeraamisen päivämäärä.
- **Linkatut videot:** Tarkista käyttöehdot, tekijänoikeudet ja lähdemerkinnät!
- Lisätietoja **Selkokeskuksen sivuilla:**
 - [Selkokieli. Selkojulkaisun ulkoasu.](#)
 - [Selkokieli. Selkokuva.](#)
 - [Selkokieli. Selkokuvaopas.](#)
 - [Selkokieli. Selkokieli videossa.](#)
 - [Selkokieli. Selkokieli verkossa](#)
(verkkomateriaali, verkkosivut).

Esimerkki 3

[THL. Voi hyvin talvella. Kulttuurin harrastaminen tekee hyvää. 2024. Asiantuntija Tellervo Nenonen. Viitattu 26.2.2025.](#)

Huomaa
[THL:n käyttöehdot:](#)

”Verkkopalvelussa olevan aineiston tekijänoikeudet kuuluvat THL:lle, ellei toisin mainita. Dokumenttien tekstisisältöä voi lainata ja sivuja voi linkittää, mutta lähde on aina mainittava. Kuvia ja muuta graafista materiaalia ei saa käyttää ilman erillistä lupaa.”

THL > Ajankohtaista > Kampanjat > Voi hyvin talvella > Kulttuurin harrastaminen tekee hyvää

AJANKOHTAISTA

Kampanjat

Voi hyvin talvella

Syö talvella tarpeeksi D-vitamiinia

Viettäisitkö tipattoman tammikuun?

Vahvista osallisuutta pienillä teoilla

Lähisuhdeväkivaltaan saa apua myös lomien aikaan

Nauti talviliikunnasta

Pysy pystyssä liukkaalla säällä

Lepää flunssan aikana

Näin selviät pimeästä – vinkit kaamosmasennukseen

Kulttuurin harrastaminen tekee hyvää

Vinkkejä energian säästämiseen kotona

Kulttuurin harrastaminen tekee hyvää

Kulttuurin harrastaminen tuo iloa pimeään talveen.

Valitse kulttuuriharrastus, joka sopii sinulle.

Voit esimerkiksi laulaa, lukea, maalata tai kuunnella musiikkia.

Voit tehdä itse taidetta tai nauttia muiden tekemästä taiteesta.

Jo pitkään on tutkittu, miten kulttuuri vaikuttaa hyvinvointiin ja terveyteen. Monien tutkimusten mukaan erityisesti musiikki tekee hyvää.

Tältä sivulta voit lukea, mitä tutkijat ovat saaneet selville kulttuurin vaikutuksista.

Kulttuuriharrastus pidentää ikää

Englantilaisen Manchesterin yliopiston tutkijat ovat selvittäneet, että kulttuuri parantaa terveyttä. Kulttuurin harrastaminen

- pidentää elinikää
- vähentää sairauksia
- pitää mielen virkeänä
- auttaa painonhallinnassa.

SELKOTUNNUS

Tämä verkkosivu täyttää selkokielen kriteerit ja sille on myönnetty selkotunnus.

Kielestä helppoa

- Käytä konkreettisia, yksiselitteisiä sanoja.
- Käytä konkreettisia, helppoja vieraiden sanojen selityksiä.
- Käytä konkreettisia esimerkkejä.
- Vältä kielileikkejä ja -kuvia.
- Käytä lyhyitä lauseita: pääasia ensin.
- Käytä helppoa rakennetta: kuka tekee, mitä tekee.
- Virkkeessä on vain yksi sivulause.
- Virkkeet etenevät sujuvasti.

Esimerkki 4

[Kela. Selkokielineen esite ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille \(tulostettava tai painettu esite, 2025\).](#)

Viitattu 17.2.2025.

Muutto Suomeen

Jos muutat Suomeen

Tukien ehdot ovat erilaiset sen mukaan, muutatko Suomeen

- työntekijänä tai yrittäjänä
- lähetettynä työntekijänä
- perheenjäsenenä
- opiskelijana
- eläkeläisenä.

Työntekijäksi tai yrittäjäksi Suomeen

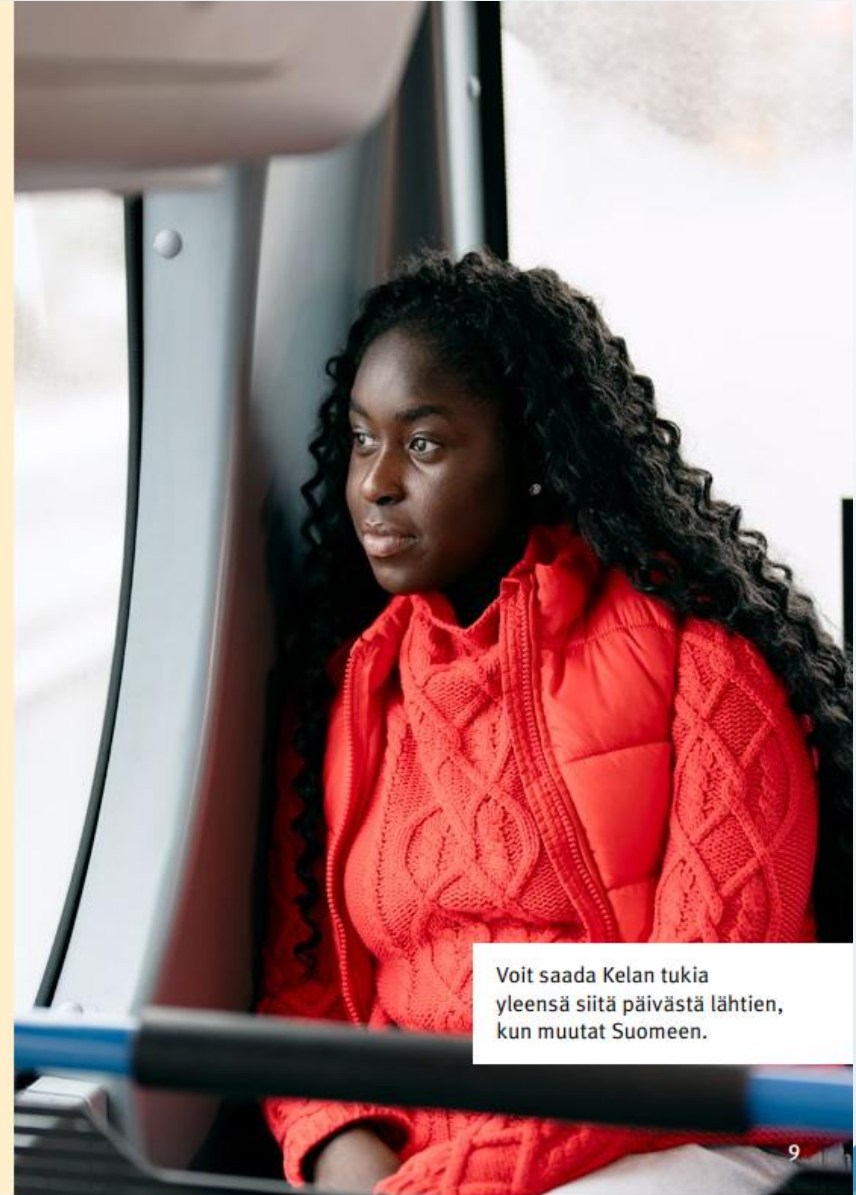
Voit saada joitakin Kelan tukia, jos työskentelet Suomessa. Sinulla on oikeus Kelan tukiin niinä kuukausina, joina ansaitset vähintään noin 800 euroa.

Jos työskentelet Suomessa vähintään 6 kuukautta, sinulla on oikeus joihinkin Kelan tukiin vielä 3 kuukautta työskentelyn päättymisen jälkeen.

Jos sinulla on Suomessa kotikunta, saat hoitoa julkisessa terveydenhuollossa. Sinua hoidetaan yleensä oman alueesi terveysasemalla. Jos tulet Suomeen töihin ja sinulla ei ole kotikuntaa, pyydä Kelaa selvittämään, onko sinulla oikeus julkiseen terveydenhuoltoon.

Jos olet työntekijä, sinulla on oikeus myös työterveyshuoltoon. Saat lisätietoja omalta työnantajaltasi.

8

Voit saada Kelan tukia yleensä siitä päivästä lähtien, kun muutat Suomeen.

9

Rakenteet helpoiksi, esimerkiksi

- Ei lauseenvastikkeita (Oppiakseen... Opiskele saavuttuasi... jne.)
- Ei vaikeita rakenteita (oppiminen, helposti oppiva, kaikkien osaama, eilen opittu, tullakseen ymmärretyksi, jne.)
- Ei vaikeita verbimuotoja (oppinee, lukekoon, juoksennella jne.)
- Ei vaikeita sijamuotoja (kirjatta, kirjoineen, kirjoin).

Harjoitus. Muuta virkkeet helpoiksi

- Työvälineistö pitää välittömästi siistiä.
- Älä vastaa tuntemattomien digitaaliseen sosiaaliseen viestintään.
- Kannattaa välttää vastaamista tuntemattomien sometukseen.
- Oleellisissa vuorovaikutustaidoissa osataan vastavuoroisuus, kuunteleminen ja keskusteleminen.

Valitse aina helpoin tapa ilmaista, esimerkiksi

- Työvälineistö pitää välittömästi siistiä.
 - Älä vastaa tuntemattomien digitaaliseen sosiaaliseen viestintään.
 - Kannattaa välttää vastaamista tuntemattomien sometukseen.
 - Oleellisissa vuorovaikutustaidoissa osataan vastavuoroisuus, kuunteleminen ja keskusteleminen.
- Puhdista heti työvälineet.
 - (Sinun täytyy heti siivota työvälineet.)
 - Vastaa netissä vain ihmisille, jotka tunnet.
 - Tärkeitä vuorovaikutuksen taitoja ovat:
 - vuorottelu
 - kuuntelu
 - keskustelu.

4. Perehdy, tutustu, harjoittele

Kertaa!

Kirjoita helppoa kieltä

Valitse otsikko, josta selviää pääasia.
Käytä myös väliotsikoita.

Käytä helppoja, tavallisia ja lyhyitä sanoja.

Selitä vaikeat ja vieraat sanat.
Anna esimerkkejä.
Käytä myös sisältöön sopivia kuvia.

Kirjoita lyhyitä lauseita ja virkkeitä.
Vältä vaikeita rakenteita.

Aloita virke päälauseella,
ja sen jälkeen voi olla yksi sivulause.

Kirjoita opiskelijalle sinä-muodossa
ja vältä passivia: *tule*, ei *tullaan*.

Kirjoita tekstiin lyhyitä kappaleita.
Jätä yksi tyhjä rivi kappaleiden väliin.

Suosi lyhyitä luettelmia
eli "ranskalaisia viivoja".

Kuva 5: Kirjoita helppoa kieltä. (Kuva: Tuija Takala, VIERKO 2024, CC BY 4.0.)

Selkotekstin tekijä

- **Perehdy** selkokielen kirjoittamisen periaatteisiin: pelkät pääperiaatteet eivät riitä.
- **Tutustu**: lue selkotekstejä
- **Harjoittele**: saat kokemusta ja rutiinia.
- Hae palautetta!
- Tee yhteistyötä ja vertaisopi.

Harjoitteleimme: esimerkit 5–7

- Mikä tekee tekstistä vaikeaa tai helppoa?
- Mitä valintoja tekisit, jotta tekstit olisivat helppoja?

Kuva 6. (Kuva: pixabay.com, CC0.)

Esimerkki 5

[RIKU. Rikosuhripäivystys. Näin toimit netissä turvallisesti](#) (Viestintävirasto).

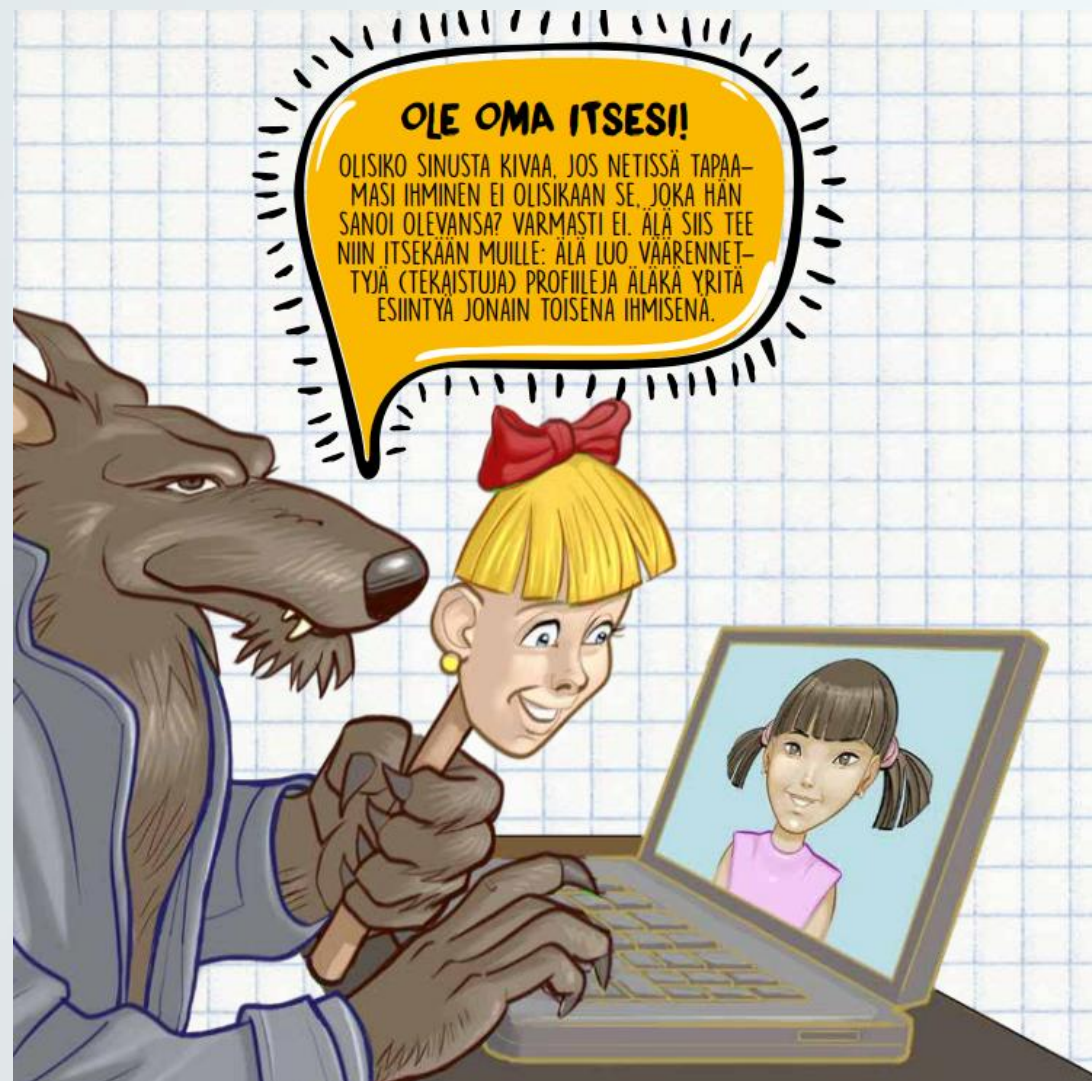
Viitattu 17.2.2025.

- Internetissä ja somemaailmassa tulee käyttäytyä ja toimia samalla tavalla kuin reaali maailmassakin.
- Päivitä laitteesi säännöllisesti. Vanhentuneet ohjelmistot ovat tietoturvariski.
- Vaihda salasanoja ja käyttäjätunnuksia säännöllisesti. Käytä tarvittaessa luotettavaa salasanojen hallintaohjelmaa.
- Mikäli jokin nettitarjous on liian hyvä, se todennäköisesti ei ole rehellinen tarjous. Terve epäily uskomattomia tarjouksia vastaan kannattaa aina.
- Mikäli käyttämillesi sivustoille pomppaa erilaisia kuvia ja hypähtäviä linkkejä, älä avaa niitä. Älä avaa ja klikkaa myöskään sähköpostiin ilmestyviä tuntemattomia liitetiedostoja, vaan poista ne ja merkitse roskapostiksi.

Esimerkki 6

- Voit tutkia myös [Traficom](#)in varhaisnuorille suunnattua julkaisua [Turvallisesti netissä](#) (2. painos, 2023). Viitattu 17.2.2025.

Esimerkki 7

[Vernerinet.net](https://verneri.net). Turvallisesti netissä. Viitattu 17.2.2025.

Noudata sääntöjä ja lakeja

Netissä on samat säännöt kuin muuallakin elämässä. Ne suojaavat netinkäyttäjiä.

Nettiä valvovat palveluiden ylläpitäjät ja poliisi.

Jos rikot nettipalvelun sääntöjä, voit menettää oikeuden käyttää palvelua.

Jos rikot netissä lakia, voit saada rangaistuksen. Rangaistus voi olla esimerkiksi puhuttelu tai sakko.

Netissä tapahtuvia rikoksia ovat esimerkiksi

- uhkailu ja vihapuhe
- henkilötietojen varastaminen
- petokset
- seksuaalirikokset.

Mistä esimerkkien 5–7 erot johtuvat?

- Tekstien tarkoitus ja tavoite on eri:
 - Esimerkki 5: lyhyt asiatyylinen, yleiskielinen koonti pääasioista.
 - Esimerkki 6: pääasiat ja harjoitukset asiatyyliä kevyemmin
 - Esimerkki 7: jokainen pääasia erikseen niin, että käsitteet pyritään selittämään.
- Kohderyhmät eroavat toisistaan.
- Kielimuoto tarkoituksen, tavoitteen ja kohderyhmän mukaan.

Harjoittele ja muuta helpolle selkokielelle

- A. Mikäli jokin nettitarjous on liian hyvä, se todennäköisesti ei ole rehellinen tarjous. Terve epäily uskomattomia tarjouksia vastaan kannattaa aina.
- B. Jos rikot netissä lakia, voit saada rangaistuksen.
Rangaistus voi olla esimerkiksi puhuttelu tai sakko.

Harjoittelun tulos A. Esimerkiksi

Mikäli jokin nettitarjous on liian hyvä, se todennäköisesti ei ole rehellinen tarjous. Terve epäily uskomattomia tarjouksia vastaan kannattaa aina.

Epäile netin liian hyviä tarjouksia. Yleensä netin tarjous ei ole totta, jos se on liian hyvä.

VAI

Älä usko netin liian hyviä tarjouksia. Netin tarjous voi olla huijaus, jos se on liian hyvä.

Harjoittelun tulos B. Esimerkiksi

Jos rikot netissä lakia, voit saada rangaistuksen.

Rangaistus voi olla esimerkiksi puhuttelu tai sakko.

Voit saada rangaistuksen, jos et noudata netissä lakia.

Rangaistus voi olla

- puhuttelu eli keskustelu
- sakko eli maksat rikoksesta rahalla.

VAI

Voit saada rangaistuksen, jos rikot netissä lakia.

Rangaistus voi olla

- puhuttelu eli keskustelu
- sakko eli maksat rahaa.

Perehdy!

Tutustu!

Harjoittele!

Kuva 7. (Kuva: pixabay.com, CC0.)

Perehdy selkokielen kirjoittamiseen

Kuva 8. (Kuva: pixabay.com, CC0.)

- [Selkokeskus. Selkokieli](#)
- Leskelä, Leealaura: *Selkokieli. Saavutettavan kielen opas*. Opike 2019. (kattava käsikirja)
- Sainio, Ari: *Avaimet selkokieleen*. Opike 2022. (asia- ja tietotekstit)
- Takala, Tuija: *Selkoviestintä asiakastyössä*. Edita 2024. (perusasiat)

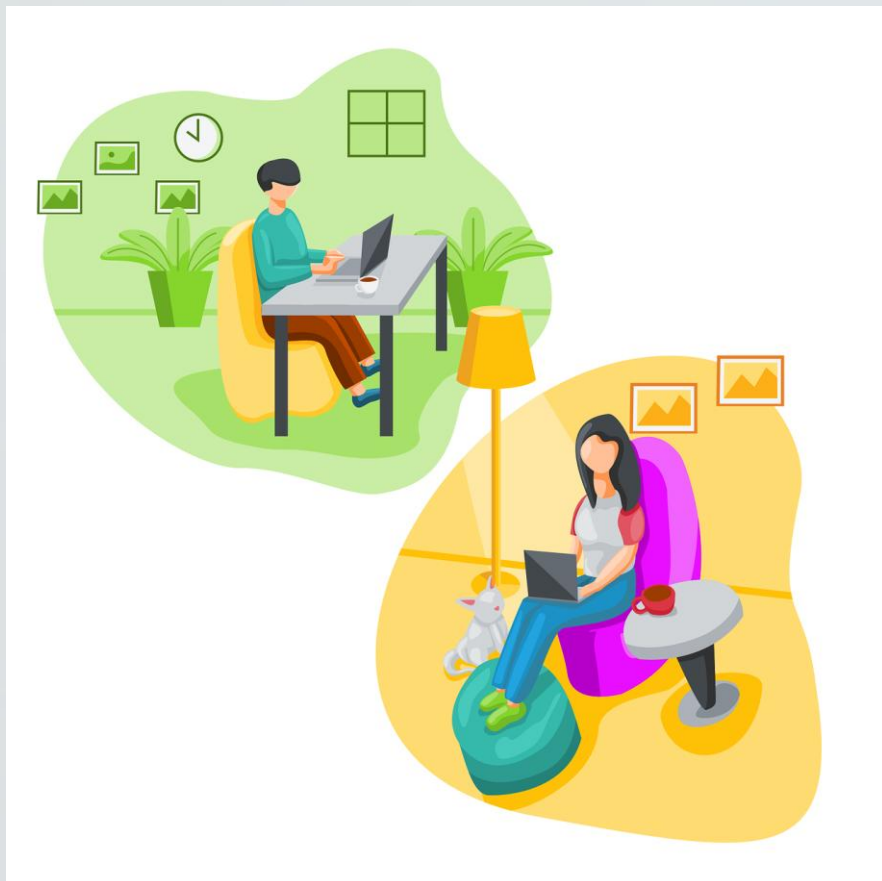
Tutustu julkaistuihin selkomateriaaleihin

- [Selkokeskus. Selkokirjallisuus](#)
- [Selkokeskus. Selkojulkaisut](#)
- **Selkotunnus:** julkaisu noudattaa selkokielen periaatteita.
- **Selkotunnusta** saa käyttää vain silloin, kun julkaisu on hyväksytty Selkokeskuksessa.
- Kuva 9: Selkotunnus. (Kuva: [Selkokeskus. Hae selkotunnusta.](#))

Harjoittele selkokielen kirjoittamista

Kuva 10. (Kuva: pixabay.com, CC0.)

- Järjestä työpajoja.
- Anna ja ota vastaan vertaispalautetta.
- [Osallistu Selkokeskuksen koulutukseen.](#)
- Opiskele verkossa:
 - [eOppiva. Selkokieli tutuksi](#)
 - [Selkokeskus. Selkokielen verkkokurssi](#) (maksullinen).

5. Tekstin teon prosessi

Suunnittelu

- Kenelle kirjoitat?
- Miksi kirjoitat?
- Mitä kirjoitat?
 - Tee kirjastohakuja – onko jo materiaalia?
 - Tee verkkohakuja – onko jo materiaalia?
 - Tarkista tekijänoikeudet!
- **Minkä kielimuodon** valitset ja **miksi?**
(selkokieli, selkeä yleiskieli, yleiskieli, ammattikieli)
- Missä julkaiset:
 - verkko
 - verkko ja tulostusmahdollisuus
 - vain tulostus tai painettu julkaisu?
- Mitä kirjoitat? Sisällön valinnat.
- Miten kirjoitat? Kielen valinnat.

Selkotekstin tekemisen lähtökohta

Alun perin selkokielelle

- Aineiston keruu: lähteet ja tekijänoikeudet
- sisältövalinnat
- järjestys ja rakenne
- kielivalinnat
- havainnollistaminen: esimerkit, kuvat jne.
- muokkaus
- palautteet
- viimeistely
- julkaisu.

Mukautus selkokielelle

- Lähtöteksti: tekijänoikeudet
- sisällön karsinta
- järjestys ja rakenne
- kielivalinnat
- havainnollistaminen: esimerkit, kuvat jne.
- muokkaus
- palautteet
- viimeistely
- julkaisu.

Vinkit selkomukauttajalle

- Määrittele tarkasti tekstin käyttötarkoitus ja vastaanottajat.
- Muuta asioiden eteneminen selkeäksi: tiivistä, yhdistä ja siirrä asioita sen mukaan.
- Alkuperäisen tekstin tärkeimmät asiat korostuvat.
- Tarkista: vaatiiko tekstissä jokin asia taustatietoa?
- Tarkista: sujuvuus ja lukijälähtöisyys.

Tekoäly suunnittelun apuna

- Voit hyödyntää tekoälyä
 - **tiedon haussa**
 - **tekstin luonnostelussa.**
- Kokeile erilaisia kehoitteita.
- Ohjeita ja ideoita on koottu VIERKO-hankkeessa: [Tekoäly ja selkokieli \(bit.ly/VierkoSelkoS2\)](https://bit.ly/VierkoSelkoS2).
- Sinä olet vastuussa ja takaat:
 - Tieto on totta.
 - Kieli hyvää selkokieltä.
- Selkokeskuksen kannanotto
9.12.2024: Tekoälyä ei voi käyttää selkotekstin mukauttamisessa ilman selkokielen asiantuntijaa.

Tee saavutettavaa tekstiä

- Käytä selkeää, helppoa kieltä.
- Käytä selkeää ja melko isoa fonttia (teksteissä suostus 12–16, verkkoteksteissä vähintään 14, dioissa 20–28).
- Fonttisuosituksia on [Selkokeskuksen sivulla](#)
[Selkojulkaisun ulkoasu](#).
- Riviväli on väljä ja ilmava.
- Kirjoita lyhyet rivit (merkkejä rivillä 50–60).
- Kirjoita lyhyet kappaleet ja erota kappaleet tyhjällä rivillä.

Saavutettavuusperiaatteita verkkoteksteihin

- Kirjoita **kuviin vaihtoehtoinen teksti**.
- Valitse **tekstin ja taustan värit** niin, että ne erottuvat selvästi toisistaan (kontrasti).
- **Upota linkit**: upotuksesta näkee, minne linkki vie.
- [Selkokeskuksen sivulla Selkokieli verkossa on saavutettavuusohjeita.](#)
- Tarkista helppokäyttöisyys: ohjelmissa (Word, PowerPoint) on toiminnot:
Tarkista > Tarkista helppokäyttöisyys.

Saavutettavuus esitysdioissa

- Diassa on vähän tekstiä.
- Valitse yksi asia yhteen diaan.
- **Käytä ohjelman otsikkotyylejä, tekstipohjia ja luetelmia.**
- Älä piirrä omia laatikoita.
- Käytä kuviin dian kuvatoimintoja.
- Käytä diapohjan toimintoja.

- Lisää teksti napsauttamalla

Varmistus ennen julkaisua

- Pohdi palautteita: muokkaa lopputulos tavoite kirkkaana.
- Käy läpi tarkistuslista kirjoittajalle, esimerkiksi
 - Takala, Tuija: [Kielitietoisen opettajan tarkistuslista, MAOL 2022](#)
 - [Selkokeskus. Selkomittari 2.0](#) (ammattilaisille tarkoitettu, 96 tarkistettavaa asiaa).

6. Lähteet

Esimerkkien lähteet

1. Lukukeskus. Tietoa lukemisesta ja lukutaidosta. 10 faktaa lukemisesta 2024. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2024/>. Viitattu 18.2.2025.
2. Lukukeskus. Tietoa lukemisesta ja lukutaidosta. 10 faktaa lukemisesta 2024 selkokielellä. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2024-selkokielella/>. Viitattu 18.2.2025.
3. THL. ajankohtaista. Kampanjat. Voi hyvin talvella. Kulttuurin harrastaminen tekee hyvää. Asiantuntija Tellervo Nenonen. 11.12.2024. <https://lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2024-selkokielella/>. Viitattu 26.2.2025.
4. KELA. Ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille. Lyhyesti ja selkeästi. 2025. <https://www.kela.fi/documents/d/guest/selkokielineen-esite-ulkomailta-suomeen-tai-suomesta-ulkomaille>. Viitattu 18.2.2025.
5. RIKU. Rikosuhripäivystys. Näin toimit netissä turvallisesti. <https://www.riku.fi/rikosuhripaivystys/riku-lehti/riku-lehti-2-2017/nain-toimit-netissa-turvallisesti/>. Viitattu 18.2.2025.
6. Traficom. Liikenne- ja viestintävirasto. Kyberturvallisuuskeskus. Turvallisesti netissä. Opi käyttämään nettiä turvallisesti tämän hauskan oppaan avulla. 2023. 2. painos. https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/sites/default/files/media/file/Traficom_Lapset_turvallisestinetissa_2023_netti.pdf. Viitattu 18.2.2025.
7. Vernerinet.net. Selkosivut. Turvallisesti netissä. <https://verneri.net/selko/tietotekniikka-ja-internet/turvallisesti-netissa-2/>. Viitattu 18.2.2025.

Lähteet

- Kielitoimiston ohjepankki. Kielellinen saavutettavuus ja selkokieli. Selkokieltä vai selkeää kieltä? <https://kielitoimistonohjepankki.fi/vk/2-kielellinen-saavutettavuus-ja-selkokieli/selkokielta-vai-selkeaa-kielta/>. Viitattu 18.2.2025.
- Leskelä, L. 2019. Selkokieli. Saavutettavan kielen opas. Opike.
- Leskelä, L. & Mustajoki, A. & Piehl, A: Ymmärrettävää kieltä erilaisille lukijoille . Kielikello 4/2023. <https://kielikello.fi/ymm%c3%a4rrett%c3%a4v%c3%a4%c3%a4-kielt%c3%a4-erilaisille-lukijoille/>. Viitattu 18.2.2025.
- Saavutettavasti.fi. <https://www.saavutettavasti.fi/>. Viitattu 18.2.2025.
- Saavutettavuusvaatimukset. <https://saavutettavuusvaatimukset.fi/fi>. Viitattu 18.2.2025.
- Sainio, A.. 2022. Avaimet selkokieleen. Opike.
- Selkokeskus. Selkokieli. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>. Viitattu 18.2.2025.
- Selkokeskus. Selkokieli. Selkokielen mittari. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-mittari/>. Viitattu 18.2.2025.
- Takala, T. (kokoaja). 2022. Kielitietoisien (matematiikan) opettajan tarkistuslista. MAOL/OPH. <https://maol.fi/app/uploads/2022/09/Kielitietoisien-opettajan-tarkistuslista.pdf>. Viitattu 18.2.2025.
- Takala, T. 2024. Selkoviestintä asiakastyössä. Edita.
- VIERKO. Koulutusmateriaali kielitietoisuudesta ja selkokielestä opetus- ja ohjaushenkilöstölle sekä työpaikkaohjaajille. 2024. <https://aoe.fi/#/materiaali/4227>. Viitattu 18.2.2025.
- VIERKO. Selko- ja S2-materiaalia. VIERKO-hanke 2024. Tekoäly ja selkokieli. <https://sites.google.com/edu.hel.fi/selkomateriaaleja/teko%C3%A4ly-ja-selkokieli?authuser=0>. Viitattu 18.2.2025.

Tämä materiaali on tuotettu VIERKO 2 -hankkeessa vuosina 2025–2027.

VIERKO on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2024 myöntämällä ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksella.

VIERKO on seitsemänkymmenen (71) koulutuksen järjestäjän yhteisponnistus. Osatoteuttajat on listattu tämän esityksen viimeisellä dialla.

Työtä on koordinoanut Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda.

Hankkeessa on kehitetty vieraskielisen koulutuksen laatua ja kotimaisten kielten opetuksen tarjontaa ammatillisessa koulutuksessa.

Lisätietoa:

<https://www.keuda.fi/keuda/hankkeet/vierko-2/>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

- AEL-Amiedu Oy/Taitotalo
- Axxell Utbildning Ab
- Careeria
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä
- Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä / Saimaan ammattiopisto Sampo
- Etelä-Savon Koulutus Oy/Esedu
- Haapaveden Opiston kannatusyhdistys ry, Haapaveden Opisto (Työpakettivastuu)
- Helsingin kaupunki / Stadin AO (Työpakettivastuu)
- Helsingin maalariammattikoulu
- Helsinki Business College
- Hyria koulutus Oy
- Hämeen ammatti-instituutti Oy
- Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. /Itä-Karjalan Kansanopisto
- Itä-Savon koulutuskuntayhtymä, Ammattiopisto Samiedu
- Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU (Työpakettivastuu)
- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä (Työpakettivastuu)
- Jyväskylän kristillisen opiston säätiö sr/Jyväskylän kristillinen opisto (JKO)
- Jyväskylän Talouskouluyhdistys ry. / Jyväskylän palvelualan opisto
- Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos
- Kalajoen kristillinen opisto
- Kanneljärven opisto
- Kelloseppäkoulu
- Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
- Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä
- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä (Koordinaatio)
- Kirkkopalvelut ry / STEP-koulutus
- Kiteen evankelisen kansanopiston kannatusyhdistys ry/Kiteen Evankelinen Kansanopisto
- Kolmen kampuksen urheiluopisto Oy
- Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä, Ekami
- Koulutuskeskus Salpaus - kuntayhtymä
- Koulutuskuntayhtymä Brahe
- Koulutuskuntayhtymä OSAO
- Koulutuskuntayhtymä Tavastia, Ammattiopisto Tavastia
- Kouvolan Ammattiopisto Oy
- LIVE-säätiö/LIVE ammattiopisto
- Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä
- Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä, Novida - ammattiopisto ja lukio
- Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
- Länsirannikon Koulutus Oy WinNova
- Oulun palvelualan opisto
- Peimarin koulutuskuntayhtymä/Ammattiopisto Livia
- Perho Liiketalousopisto
- Peräpohjolan kansanopiston kannatusyhdistys ry/Peräpohjolan Opisto
- Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä/Riveria
- Pohjois-Satakunnan kansanopiston kannatusyhdistys ry/Kankaanpään opisto
- Pohjois-Savon opisto
- Raahen Porvari- ja Kauppakoulurahasto sr
- Raision seudun koulutuskuntayhtymä
- Raudaskylän kristillinen opisto
- Rovalan Setlementti ry/Rovala-Opisto
- Rovaniemen koulutuskuntayhtymä REDU
- Salon seudun koulutuskuntayhtymä
- Sasky koulutuskuntayhtymä
- Satakunnan koulutuskuntayhtymä/Sataedu
- Savon koulutuskuntayhtymä/ Savon ammattiopisto
- Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
- Suomen Diakoniaopisto - SDO Oy
- Suomen Urheiluopiston Kannatusosakeyhtiö
- Suomen ympäristöopisto SYKLI Oy
- Suomen Yrittäjäopisto Oy
- Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab/Practicum
- Svenska Österbottens förbund för Utbildning och Kultur/Yrkesakademin i Österbotten (Koordinaatio ruotsinkielinen verkosto)
- Tampereen Aikuiskoulutussäätiö sr/ Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK
- Tampereen kaupunki/Tampereen seudun ammattiopisto Tredu (Työpakettivastuu)
- Turun aikuiskoulutussäätiö sr/Turun akk
- Turun kaupunki
- Työtehoseura ry (Työpakettivastuu)
- Vaasan kaupunki / Vamia
- Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä/Valkeakosken ammattiopisto
- Vantaan kaupunki/Vantaan ammattiopisto
- Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä

